

III. TEOLOGIE SISTEMATICĂ

ASPECTE FUNDAMENTALE ALE ECLESIOLOGIEI ORTODOXE LA SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR

DACIAN BUT-CĂPUȘAN*

REZUMAT. Sfântul Ioan Gură de Aur tratează toate aspectele eclesiologiei ortodoxe. Biserica, Trupul lui Hristos este o comuniune sacramentală, a credincioșilor cu Hristos și întreolaltă. Comuniunea dintre uman și divin se realizează în Biserică, prin Sfânta Euharistie. Biserica este îndreptar divin, rolul ei este sfințitor, în afara ei omul nu poate realiza mântuirea. Hirotonia nu este o simplă ceremonie, ci are caracter de Taină. Prin punerea mâinilor arhierelui candidații primesc harul preoției. Ierarhia este o realitate permanentă, de natură sacramentală. Iar termenul de instituție și cel de eveniment, despre care se vorbește atât de mult în eclesiologia actuală, reprezintă în concepția hrisotomică două aspecte ale unei singure acțiuni divine în istorie.

Cuvinte cheie: Sfântul Ioan Gură de Aur, Biserică, preoție, hirotonie, comuniune, eclesiologie.

În literatura patristică greacă nu există tratate sistematice despre eclesiologie. Nu se pune problema ființei Bisericii, realitate divino-umană. „Pe vremea Sfinților Părinți, Biserica era un izvor de viață atât de evident, încât nu se pune problema naturii sale. Pe de altă parte, Biserica prin ființa sa tainică, se pretează prea puțin la orice definiție formală”¹.

În Biserica primelor secole nu există nici un fel de controversă cu privire la învățătura despre Biserică sau preoție.

Taina Bisericii era înțeleasă de Sfinții Părinți ca inclusă în Taina lui Hristos. Zidirea Bisericii a constituit o preocupare fundamentală a tuturor Sfinților Părinți. O mare atenție a fost acordată de aceștia învățăturii despre preoție, rezultând

* Dr., Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, România, email: dbutcapusan@yahoo.ro.

¹ Paul Evdochimov, *Ortodoxia*, trad. de Irineu Ioan Popa, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 135.

valoroase tratate despre sublimitatea preoției și responsabilitatea celui ce i se împărtășește harul special al Tainei Hirotoniei, căci preoția lui Hristos se perpetuează în preoția Bisericii.

Personalitate de prim rang a Bisericii creștine, cel mai prestigios reprezentant al Școlii din Antiohia Siriei, Sfântul Ioan, supranumit Χρισσοτομος (gură de aur) (354-407), arhiepiscop al Constantinopolului, cel mai de seamă orator și totodată cel mai mare comentator al Sfintei Scripturi din toată epoca patristică, este un teolog normativ al Bisericii Ortodoxe, alături de Sfântul Vasile cel Mare și Sfântul Grigorie de Nazianz, toți trei numiți: *ai lumii mari dascăli și ierarhi*.

Vom sublinia câteva aspecte ale eclesiologiei Sfântului Ioan Gură de Aur, cu privire la ființa Bisericii și ierarhia sacramentală, care exclud orice concepte eclesiologice apărute în Creștinătatea apuseană, începând cu mijlocul mileniului al II-lea, cum ar fi:

- preoția generală a tuturor credincioșilor sau negarea preoției sacramentale, identificarea clerului cu poporul credincios;
- definirea Bisericii ca adunare, comunitate a sfinților, a celor aleși, predestinați;
- separația între Biserica văzută și cea nevăzută;
- hristomonismul sau neglijarea aspectului pnevmatologic al Bisericii;
- egalitatea treptelor de episcop, preot și diacon în Biserica primară;
- existența în Biserica primară a mai multor structuri: episcopală, presbiteriană și congregaționalistă;
- teoria ramurilor Bisericii, potrivit căreia Biserica n-a luat ființă cu adevărat, avem doar ramuri ale acesteia în istorie, în cadrul cărora există elemente de adevăr amestecate cu învățături greșite.

În vasta sa operă, în cadrul căreia nu există o lucrare specială referitoare la Biserica, elementele de eclesiologie se împletesc cu cele hristologice și soteriologice, trebuind căutate în special în omilii, dintre care 250 sunt dedicate epistolelor pauline, „marele exeget vede în Hristos centrul mesajului biblic, tema esențială a mesianismului și a propovăduirii apostolice, temeiul noului așezământ al mântuirii: Biserica creștină”².

Eclesiologia hrisostomică este în acord cu învățătura generală despre Biserica a Sfinților Părinți răsăriteni. „Noțiunea specifică a Bisericii o constituie confluența factorului supranatural și etern cu factorul natural din timp și spațiu, pe același meridian existențial. Biserica se formează în funcție de o realitate divină și de o realitate creată”³.

Biserica este un organism teandric, având un aspect divin, care face specificul ei: „Biserica nu constă în zidiri. Ea nu se definește după aspectul ei material, sensibil. Esența ei constă în aspectul ei divin. Prezența lui Hristos în ea este elementul cel mai

² Pr. Ilie Moldovan, „Aspectul hristologic și pnevmatologic al Bisericii după Sfântul Ioan Gură de Aur” în Studii Teologice, nr. 9-10/1968, p. 706.

³ Pr. I. Moldovan, „Aspectul hristologic...”, p. 709.

important al Bisericii... Așadar marea realitate a Bisericii este realitatea divină, prezența lui Hristos în sânul ei⁴, dar și unul uman, adevăr exprimat astfel de Sfântul Părinte: „În mulțimea credincioșilor rezidă Biserica”⁵.

Membrii Bisericii sunt drepecți și păcătoși „Sunt în Biserică mulți ridicăți la înălțime, precum capul, privind cele cerești... alții sunt care au rolul picioarelor care calcă pe pământ, însă a picioarelor sănătoase... nici aceia, zice, să nu cugete lucruri înalte, contra celor de jos și nici aceștia să nu hulească pe cei de sus”⁶.

Biserica este Trupul lui Hristos, după cuvântul Apostolului Pavel, așadar „există o strânsă legătură între Hristos, capul Trupului, și creștini ca membre ale acestui trup”⁷.

Hristos este Capul și Întemeietorul Bisericii, care își are temeiul în Întrupare: „Câteodată-L vezi ținând de sus întregul edificiu, altădată ținând în jos întreaga zidire, fiind în același timp și temelia ei”⁸, dar și în Cincizecime. „Biserica are în același timp temelia în Hristos și în pnevmatologie”⁹. Biserica este Trupul lui Hristos peste care se odihnește Duhul Sfânt. Ea este legată de pogorârea inițială, dar și de pogorârea continuă a Duhului Sfânt ca ipostas în făptuirile umane. Duhul Sfânt este prezent în Biserică și în același timp vine mereu, tot mai deplin: „Fără Duhul n-ar fi luat ființă Biserica; iar dacă există Biserică, e semn că e prezent în (ea) Duhul”¹⁰.

Biserica este un reflex al comuniunii de iubire a persoanelor treimice „creștinii formează o unitate omousianică și o pluralitate ipostatică de comuniune, comunicată Bisericii de Sfânta Treime”¹¹.

Prin Hristos, Capul Trupului avem acces la viața de comuniune a Sfintei Treimi: „El S-a făcut pe Sine Capul întregii Biserici. Ridicând-o ca și cu o macara puternică, el o așează la înălțimi incomparabile și o așează chiar pe tronul Său. Unde se găsește Capul, acolo se găsește și trupul, fără posibilitate de separație”¹².

Unitatea între Hristos și Biserică se realizează deplin în Sfânta Euharistie. „Eclesiologia hrisostomică se plasează într-o perspectivă sacramentală. Sfântul Ioan Gură de Aur ridică realismul euharistic la o înălțime dogmatică și misionară supremă”¹³.

⁴ Vasile Hristov, „Noțiunea de Biserică după Sfântul Ioan Gură de Aur” în Studii Teologice, nr. 1-2/1960, p. 80.

⁵ Saint Jean Chrisostome, *Ouvres complètes*, vol. IV, Arras, 1887, p. 316.

⁶ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Epistola către Efeseni*, IV, 1 în P. G. 62, 75.

⁷ Mihai Enache, „Învățătura despre Biserică după Sfântul Ioan Gură de Aur”, în Ortodoxia, nr. 1/1974, p. 129.

⁸ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Epistola către Efeseni* II, Omilia IV în P. G. 62, 34.

⁹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Explicare la Psalmul 148*, în P. G. 55, 483.

¹⁰ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia I la Cincizecime* în P. G. 50, 450.

¹¹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia: Despre neputința de a înțelege pe Dumnezeu* 36, în P. G. 48, 725-726.

¹² Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Epistola către Efeseni*, Omilia III, 2, în P. G. 62, 26.

¹³ Pr. I. Moldovan, „Aspectul hristologic...”, p. 716.

Sf. Euharistie creează o comuniune între divin și uman. Comuniunea sacramentală se realizează prin unirea euharistică a credincioșilor cu Hristos, printr-o reciprocă pătrundere de energii, păstrându-și însă fiecare identitatea, nu este contopire sau alipire. „Hristos nu S-a mulțumit să se facă om, să primească palme și să fie ucis, ci El se amestecă și se unește cu noi; El face din nou trupul Său, nu numai în credință, ci în realitate... Ceea ce îngerii se înspăimântă să privească și nu îndrăznesc să vadă, de teama fulgerului ieșind de acolo, acela este lucrul cu care noi ne hrănim, lucrul cu care ne unim și devenim un singur trup și o singură carne a lui Hristos”¹⁴. Prin participarea noastră la Sfânta Euharistie se menține apartenența noastră la Trupul lui Hristos, Biserica. Sfântul Ioan Gură de Aur se străduiește să întărească în mod practic legătura între credincioși pe cale liturgică. El spune în acest scop că dacă Biserica slăbește sub acest aspect (liturgic-euharistic), unitatea creștinilor slăbește și ea¹⁵. „Biserica lui Hristos este vie și puternică în măsura în care ea se hrănește cu trupul și cu sângele dumnezeiescului ei Întemeietor, căci fără comuniunea între Hristos și creștini, nu poate fi vorba de o Biserică”¹⁶.

Hristos este prezent în mod real în Sfânta Euharistie, cu Trupul și Sângele Său. „În Euharistie noi ne unim cu Hristos realmente, în fapt, nu numai după dragoste sau după credință”¹⁷.

În cadrul Sfintei Liturghii se actualizează jertfa unică și irepetabilă adusă de Hristos odată pentru totdeauna în chip sângeros. „Jertfim totdeauna pe același (Hristos) și nu azi un miel și mâine un altul, ci totdeauna același, fiindcă este un singur sacrificiu... Noi oferim și azi sacrificiul care a fost adus atunci”¹⁸. Hristos este Cel ce se jertfește în chip nesângeros. El este săvârșitorul jertfei liturgice. „Sfințitorul jertfei euharistice este Cel jertfit, Jertfitorul”¹⁹, iar săvârșitorii văzuți sunt preoții: „prin preoți v-ați născut la nașterea cea veșnică, prin ei ați căpătat Împărăția veșnică, prin mâinile lor toate se fac, prin preot vă învredniciți să primiți Tainele cele înfricoșătoare, adică Sfânta Împărtășanie dumnezeiască”²⁰. Acest lucru este ilustrat magistral în rugăciunea pe care o citește preotul în timpul cântării heruvicului: „și cu puterea Sfântului tău Duh învrednicește-mă pe mine, cel ce sunt îmbrăcat cu harul preoției, să stau înaintea acestei Sfinte Tale mese și să jertfesc sfântul și preacuratul Tău Trup și scumpul tău Sânge... Că Tu ești Cel ce aduci și Cel ce te aduci, Cel ce primești și Cel ce te împarți, Hristoase Dumnezeuul nostru”²¹.

¹⁴ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia LXXXII la Sfânta Evanghelie după Matei 5* în P. G. 58, 743-744.

¹⁵ M. Enache, „Învățătura despre Biserică...”, p. 132.

¹⁶ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia III, 2 la Epistola către Evrei* în P. G. 63, 30.

¹⁷ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia XLII, 3 la Evanghelia după Ioan*, în P. G. 59, 260.

¹⁸ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia L la Sfânta Evanghelie după Matei* în P. G. 58, 507.

¹⁹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia I despre trădarea lui Iuda*, în P. G. 49, 380.

²⁰ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia X la Epistola I către Tesaloniceni*, în P. G. 62, 79.

²¹ *Liturghia Sfântului Ioan*, ed. a IV-a, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2006, p. 43-44.

Prin urmare Euharistia și Biserica înmulțesc harul în sufletele creștine și învrednicesc de progres spiritual pe aceia care caută Împărăția cerurilor. „Integrarea în Trupul lui Hristos începe cu Botezul și isprăvește cu Euharistia. Toți am primit același Duh și am gustat din același har, ceea ce ne face și ne naște ca pe un singur trup, printr-un Duh unic”²².

Euharistia este Taina prin excelență a Bisericii. Dacă în Sfânta Împărtășanie Îl avem pe Hristos euharistic, Biserica este trupul tainic al lui Hristos. „În această taină a trupului și sângelui lui Hristos, Biserica comunică, în modul cel mai real, cu Însuși Hristos și devine de același trup cu Hristos”²³, ea este Taina unității Bisericii, înfruptându-ne din trupul lui Hristos, cei mulți devin una, datorită fermentului și duhului de viață care îi animă. „Pentru că: ce este pâinea? trupul lui Hristos. Ce devin cei ce se împărtășesc cu ea? Trupul lui Hristos; nu mai multe trupuri, ci unul singur”²⁴. Sfântul Părinte atrage atenția asupra caracterului de înfricoșătoare Taină a Euharistiei și a necesității împărtășirii cu vrednicie cu Trupul și Sângele Domnului: „Gândește-te, omule, de ce jertfă ai să te atingi, de ce fel de masă te apropii. Adu-ți aminte că fiind pământ și cenușă, te împărtășești cu Trupul și Sângele lui Hristos”²⁵.

Momentul temeinicirii Bisericii prin Jertfa de pe Cruce este marcat de Sf. Evanghelist Ioan prin cuvintele „săvârșitu-s-a” (In 19,30), rostite de Iisus și împungerea coastei Domnului, din care a curs sânge și apă (In 19,34). Tâlcuind aceste texte Sf. Ioan Gură de Aur spune: „Dar pentru că Biserica este din coasta dreaptă a lui Hristos, ce am putea spune? Căci pe când Hristos era ridicat pe Cruce și pătimea și murea, împungându-l unul din ostași în coasta Lui, a curs sânge și apă și din această apă și sânge se constituie toată Biserica. Domnul însuși a mărturisit zicând: de nu se va naște cineva din apă și din Duh (In 3,5) (se pare că) aici sângele îl numește Duh”²⁶ sau: „Nu fără pricină, sau la întâmplare au curs aceste izvoare, ci fiindcă acestea amândouă au alcătuit Biserica. Aceasta o știu cei ce se împărtășesc de Taine, sunt renăscuți prin apă și hrăniți prin Sângele și Trupul lui Hristos”²⁷.

Sf. Ioan Hrisostom arată legătura strânsă între Biserica în sens de comuniune a credincioșilor cu Dumnezeu și biserică lăcaș de închinare, în care se adună comunitatea pentru a reînnoi comuniunea cu Dumnezeu prin Sfintele Taine, în special Sf. Euharistie: „trebuie să fie disciplină și evlavie în timpul slujbelor, nu zgomot și dezordine, ca în alte adunări, căci Biserica în ambele sensuri este locul îngerilor și al Împărăției lui Dumnezeu, sau cerul coborât pe

²² Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia XXX 1,2 la Epistola I către Corinteni* în P. G. 61, 250-251.

²³ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia 1X,2 la Epistola către Romani* în P. G. 60, 477.

²⁴ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia XXIV,2 la Epistola I către Corinteni* în P. G. 61, 200.

²⁵ Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvânt la Nașterea Domnului 7* în P. G. 50, 361.

²⁶ Sf. Ioan Gură de Aur, *Cum trebuie să se conducă cei căsătoriți?* în P. G. 51, 229.

²⁷ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia LXXX la Sfânta Evanghelie după Ioan* în P. G. 59, 463.

pământ”²⁸, subliniind importanța frecventării bisericii de către credincioși: „Nu știți cât este de însemnată această întărire a voastră în cele duhovnicești, și anume faptul că zilnic mergeți la biserică cu atâta râvnă și că nu vă puteți îndestula de învățătura cea duhovnicească de aici. Căci după cum pofta de mâncare este semnul unei bune sănătăți a trupului, tot așa râvna după învățătura cea dumnezeiască este semnul unei bune sănătăți sufletești”²⁹.

Biserica înseamnă comuniune, viețuire a credincioșilor împreună cu Dumnezeu, dar și comuniune a credincioșilor întreolaltă „Bătrânul și tânărul, bogatul și săracul, copilul și tânărul, femeia și bărbatul, toate sufletele formează un singur trup, ca și când n-ar fi decât un singur corp”³⁰.

În gândirea marelui ierarh și teolog antiohian, Biserica nu este doar o asociație a celor care cred că Hristos ne-a mântuit prin Jertfa pe Cruce, o societate oarecare, „o simplă comunitate care continuă să trăiască independent în timp și în istorie, având doar punct de plecare transcendent”³¹, ci sălășluirea lui Hristos, cel jertfit și înviat, în credincioși. „Biserica nu este însă doar un conglomerat de individualități strânse laolaltă de un liant, încălzit de iubire, ci mai ales un paradis regăsit de transformări launtrice, un loc sfânt în care Fiul lui Dumnezeu se sălășluiește în sufletele credincioșilor; o recreație în harul Duhului Sfânt a tuturor celor ce se dezbracă de omul cel vechi și-L primesc pe Hristos ca pe un Împărat al vieții”³². Biserica este mai durabilă decât cerul, după cum Însuși Hristos zice: „cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece” (Mt 24,35)... „prin faptul că este apărută de dumnezeiescul ei Întemeietor... dacă o insultăm pe ea, îl insultăm pe Însuși dumnezeiescul ei Întemeietor”³³. În felul acesta este ilustrată solidaritatea între taina lui Hristos și taina Bisericii.

Mântuirea se realizează numai în Biserică și prin Biserică; ea este „o școală duhovnicească a moravurilor”³⁴, „în ea se deprinde virtutea și adevărata trăire creștină”³⁵. Mântuirea nu se poate obține în izolare, Biserica este asemănată cu corabia lui Noe, spre deosebire de aceea însă „Biserica îi transformă pe cei care intră în ea și nu-i lasă așa cum sunt”³⁶, „intrând în sânul Bisericii, Sfântul Duh ne ridică cugetul la cer, ne îndepărtează de cele pământești și ne mută de pe pământ

²⁸ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Epistola I către Corinteni XXIV,5* în P. G. 61, 313-314.

²⁹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia LIII la Facere* în P. G. 53, 293.

³⁰ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Epistola către Evrei, 4,3*, Omilia IX, în P. G. 62, 72.

³¹ Pr. I. Moldovan, „Aspectul hristologic...”, p. 712.

³² Pr. Nicu Dumitrașcu, „Unele aspecte eclesiologice în scrierile Sfântului Ioan Gură de Aur”, în *Revista Teologică*, nr. 2/1994, p. 55.

³³ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia la Sf. Evanghelie după Matei, V*, în P. G. 58, 290.

³⁴ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentarii la Epistola către Evrei*, omilia III, 2, în P. G. 63, 30.

³⁵ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentarii la Faptele Apostolilor*, în P. G. 60, 200.

³⁶ Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre Lazăr*, Omilia VI, 7, în P. G. 51, 145.

la cer”³⁷. În Biserică fiecare își împropriază pe plan subiectiv mântuirea obiectivă săvârșită de Hristos, prin colaborare cu harul. „Nu este de ajuns numai harul lui Dumnezeu, pentru ca noi să ne mântuim, ci trebuie ca și noi să conlucrăm cu harul, în mod liber”³⁸.

Ruperea de Biserică prin erezii, schisme sau individualism conduce la pierderea mântuirii: „Ai vrut să fii salvat? Nu trebuia să te îndepărtezi de altar. Rămâneți deci în Biserică și nu veți fi trădați de ea”³⁹.

Numai Biserica este păstrătoare și interpretă autorizată a adevărului revelat ca viață în Hristos, arată Sfântul Ioan, evidențiind legătura dintre această calitate a Bisericii și cea de organ de mântuire: „ne mântuim în Biserică... prin învățătura cea mântuitoare cuprinsă în Biserica lui Hristos”⁴⁰. Comentând textul de la Matei 18, 17 afirmă că cea mai înaltă instanță, cea mai înaltă autoritate este Biserica, adică întâistătătorii Bisericii⁴¹.

Cu privire la relația dintre Biserica locală și Biserica universală, Sf. Ioan afirmă: „Multe sunt bisericile după număr, însă una este după putere, aceasta este sfântă și se cheamă trupul Celui Sfânt întru sfinți”⁴².

Învățătura despre Taina Sfintei Hirotonii și despre preoția sacramentală este foarte clară, expusă în tratatul *Despre Preoție* al Sfântului Ioan Gură de Aur, cartea clasică asupra dumnezeieștii Tainei a Hirotoniei, dar și în alte lucrări.

Originea preoției Bisericii este în preoția lui Hristos „puterea pe care o are El, a dat-o Apostolilor”⁴³ și urmașilor lor episcopii și preoților, care sunt „mijlocitori pe lângă Hristos”⁴⁴, prin ei, zice marele ierarh, „Mântuitorul lucrează mântuirea în Biserică”⁴⁵. Păstorul suprem al Bisericii le încredințează acestora mandatul prin Duhul Sfânt, nu comunitatea credincioșilor. „Dacă n-ar fi Duhul Sfânt, n-ar fi păstori și învățători în Biserică. Căci acestea se fac prin Duhul, cum zice și Pavel: *Întru care Duhul Sfânt v-a pus episcopi*”⁴⁶, fiind astfel subliniat aspectul epicletic al Tainei. Săvârșitorul Tainei Hirotoniei este Hristos: „Căci aceasta este hirotonia: se pune mâna bărbatului, dar Dumnezeu lucrează totul și mâna Lui e aceea care se atinge de capul celui ce se hirotonește, dacă se hirotonește cum trebuie... Căci dacă n-ar fi arvuna Duhului nu am avea preoți. Nici n-ar putea fi aceste hirotonii fără acea venire (a Duhului)”⁴⁷.

³⁷ Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre Lazăr*, Omilia VI, 7, în P. G. 51, 162.

³⁸ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentarii la Epistola către Romani* 15, în P. G. 60, 541.

³⁹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilie la dizgrațierea lui Eutropiu*, în P. G. 52, 397.

⁴⁰ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia I la Botezul Domnului*, în P. G. 50, 204.

⁴¹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia LX la Sfânta Evanghelie după Matei* LIX, în P. G. 58, 386.

⁴² Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariu la Psalmul 95*, în P. G. 55, 774.

⁴³ Sf. Ioan Gură de Aur, *Cuvânt la Înălțare* IV, în P. G. 50, 777.

⁴⁴ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentarii la Epistola către Coloseni*, omilia III,5, în P. G. 62, 324.

⁴⁵ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentarii la Epistola a doua către Timotei*, omilia III,4, în P. G. 62, 612.

⁴⁶ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia XIV la Cincizecime*, în P. G. 50, 458.

⁴⁷ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentarii la Faptele Apostolilor*, în P. G. 60, 180.

Slujirea preoților este indispensabilă pentru mântuire, pentru Biserică, existența acesteia fiind condiționată de preoție „nimic sfânt nu este și nu se săvârșește în Biserică fără preot”⁴⁸, iar eficacitatea Sfințelor Taine nu este dependentă de vrednicia săvârșitorului, căci Hristos „lucrează prin toți (preoți și episcopi) pentru a mântui poporul, chiar dacă ei ar fi nevrednici”⁴⁹.

În opera Sfântului Ioan Hrisostom se vorbește despre cele trei trepte ale ierarhiei sacramentale: episcop, preot (presbiter) și diacon. El face diferența între treapta de episcop și cea de presbiter, comentând textele pauline în care termenii sunt folosiți unul în locul celuilalt: „într-un oraș erau mai mulți episcopi? Nicidecum, ci pe presbiteri îi numește episcopi, fiindcă atunci aveau un nume comun”⁵⁰. Săvârșirea Tainei Hirotoniei constituie prerogativa arhiereului. „El (episcopul n. n.) deține în mod văzut locul lui Hristos ca învățător, preot și păstor”⁵¹. Preoția este așadar continuatoarea în Biserică a celor trei slujiri ale Mântuitorului: învățătoarească, sfințitoare și conducătoare.

Sublimitatea misiunii preoțești este accentuată în două momente: în Sfânta Liturghie, când jertfește Trupul și Sângele lui Hristos și în scaunul Spovedaniei, legătura dintre aspectul văzut și cel nevăzut al Bisericii este ilustrat prin lucrarea preotului: „Dumnezeu întărește sus în ceruri cele făcute de preoți jos pe pământ. Stăpânul întărește hotărârea dată de robi. Ce oare altceva a dat Dumnezeu preoților decât toată puterea cerească? Domnul a spus: *Căroră veți ierta păcatele se vor ierta și căroră le veți ține, vor fi ținute*. Ce putere poate fi mai mare ca aceasta? Domnul a spus iarăși: *Tatăl a dat toată judecata Fiului*. Văd, însă, că toată această putere a fost încredințată de Fiul preoților”⁵².

Așadar, Sfântul Ioan Gură de Aur tratează toate aspectele eclesiologiei ortodoxe.

Biserica, Trupul lui Hristos este o comuniune sacramentală, a credincioșilor cu Hristos și întreolaltă. Comuniunea dintre uman și divin se realizează în Biserică, prin Sfânta Euharistie. Biserica este îndreptar divin, rolul ei este sfințitor, în afara ei omul nu poate realiza mântuirea.

Hirotonia nu este o simplă ceremonie, ci are caracter de Taină. Prin punerea mâinilor arhiereului candidații primesc harul preoției. Ierarhia este o realitate permanentă, de natură sacramentală. Iar „termenul de instituție și cel de eveniment, despre care se vorbește atât de mult în eclesiologia actuală, reprezintă în concepția hrisotomică două aspecte ale unei singure acțiuni divine în istorie”⁵³.

⁴⁸ Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre preoție*, cuvântarea III,5, în P. G. 48, 642.

⁴⁹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentarii la Epistola a doua către Timotei*, omilia II,3 în P. G. 62, 610.

⁵⁰ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentarii la Epistola întâi către Timotei*, omilia XIII în P. G. 62, 564.

⁵¹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentarii la Epistola a doua către Timotei*, omilia II,4 în P. G. 62, 612.

⁵² Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre preoție*, cuvântarea III,5, în P. G. 48, 642.

⁵³ Pr. I. Moldovan, „Aspectul hrisotologic...”, p. 714.